

2020-03-24

200 miljarder i räddningspaket för företagen och jobben

Innehållsförteckning

ETT BRETT RÄDDNINGSPAKET FÖR FÖRETAGEN OCH JOBBEN.....	2
SAMMANFATTNING AV RÄDDNINGSPAKETET.....	2
EFFEKTER PÅ OFFENTLIGA FINANSER AV RÄDDNINGSPAKETET	3
KONJUNKTURKRIS I PANDEMINS SPÅR	3
HUR MÅNGA FÖRETAG OCH ARBETSTAGARE ÄR I RISKZONEN FÖR NEDSTÄNGNING OCH ARBETSLÖSHET?	6
BEHOV AV REGELRÄTT HJÄLP TILL FÖRETAG	8
STORLEK PÅ FINANSPOLITISKA STIMULANSER I SVERIGE OCH NÅGRA ANDRA LÄNDER	8
<i>Sverige</i>	8
<i>Omvärlden</i>	8
VÄGVAL FÖR RÄDDNINGSPAKET TILL FÖRETAG OCH JOBB	8
RÄDDNINGSPAKETET	9
RÄDDNINGERSÄTTNING VID OMSÄTTNINGSFALL.....	9
FÖRSTÄRKNING AV SYSTEMET FÖR KORTTIDSPERMITTERING.....	11
TILLFÄLLIGT SLOPADE ARBETSGIVARAVGIFTER OCH EGENAVGIFTER FÖR ALLA FÖRETAG	12
<i>Förslaget</i>	13
<i>Effekter för enskilda företag</i>	14
LIKVIDITET UT TILL FÖRETAGEN: RÄNTAN PÅ ANSTÅND OCH STATLIGA KREDITGARANTIER	14
<i>Generellt uppskov med skatteinbetalningarna den 14 april</i>	14
<i>Korrigerade räntenivån på skattekrediter till maximalt 1,25 procent</i>	15
<i>Statlig kreditgaranti som motsvarar 80 procent av lånebeloppet</i>	15
YTTERLIGARE ÅTGÄRDER RIKTADE TILL DE ALLRA MINSTA FÖRETAGEN	15

Ett brett räddningspaket för företagen och jobben

Läget för företagen har dramatiskt försämrats i takt med att Sverige, Europa och stora delar av världen stänger ner. Mer än hälften av företagen (53 procent) upplever finansierings eller likviditetsproblem. Bland dessa företag räknar över hälften med att klara sig maximalt i två månader, om de inte får kapitaltillskott. Fyra av tio företag (41 procent) i samma undersökning har genomfört eller planerar att lägga varsel av personal, en siffra som ökat löpande de senaste två veckorna. Krisen i företagen drabbar nu inte endast besöksnäring och persontransporter utan även bland annat sällanköpsvaror och industri.

- **Krisen slår brett, alla sektorer i det svenska näringslivet är påverkade. Det motiverar att nu agera med breda förstärkningar av ekonomin i näringslivet, men med särskilt fokus på de mest drabbade företagen.**
- **Det är en större risk att den finanspolitiska stimulansen i det här läget blir för liten än att den blir för stor. Injektionen i ekonomin bör därför i detta första steg uppgå till fyra procent av BNP.**

De senaste två veckorna har regering, riksdag och riksbank vidtagit ett stort antal krisåtgärder i ett högt tempo. För företagssektorn har det handlat om ökade kreditmöjligheter både via banker, statliga aktörer och genom skattekontot. Lagstiftning har genomdrivits snabbt som gör det möjligt för arbetsgivare och fack att komma överens om att korttidspermittera personal istället för att varsla om uppsägning.

Det finns dock trögheter och administrativt krångel som gör att beslutade stimulansåtgärder har svårt att slå igenom. Riksbankens ökade utlåning kommer inte igenom banksystemet i tillräckligt hög grad och når därmed inte ut till de drabbade företagen. Anståndsmöjligheten via skattekontot har ännu inte trätt i kraft och räntenivån avskräcker företagare. Eftersom många företag saknar intäkter just nu drar de sig för att öka sin belåning.

Sammanfattning av räddningspaketet

Svenskt Näringsliv har aldrig tidigare lagt fram ett räddningsprogram som liknar det vi presenterar nu.

Situationen är helt unik. Statliga insatser behövs för att bromsa det hastiga fallet i ekonomin. Insatserna behöver vara av en tillräckligt stor magnitud för att mildra fallet. Företagens framtid står på spel. Jobben står på spel.

- Om inga insatser görs riskerar vi ett fall i BNP i minst samma omfattning som under finanskrisen, 5 procent 2020. Dessutom blir effekterna allt större ju längre näringslivet står stilla eller ligger på låga aktivitetsnivåer.
- Upp till 600 000 människor riskerar att bli av med jobben, vilket skulle innebära mer än en fördubbling av arbetslösheten jämfört med idag. Mer än en miljon arbetslösa riskerar därmed att inom kort stå arbetslösa, vilket skulle få långsiktiga följdverkningar på landets produktionsförmåga. Integrationsproblemen riskerar att eskalera till en ohanterlig situation.

Det gäller nu att till varje pris undvika vad som skulle kunna bli en systemkollaps, där företagskonkurser och massarbetslöshet leder vidare till en kollaps på finans- och bostadsmarknaden. Denna uppgift kan bara lösas av finanspolitiken.

Räddningspaketet innebär att företagen snabbt tillförs upp till 200 miljarder kronor genom fem olika åtgärder

- Räddningsersättning vid omsättningsfall
- Förstärkning av systemet för korttidspermittering
- Tillfälligt slopade arbetsgivaravgifter för alla företag
- Statliga bankgarantier och nedsatt ränta på uppskoven så att mer likviditet kan nå företagen
- En satsning på de minsta företagen

Med detta räddningspaket skulle Sverige ta ett betydande steg framåt i krisbekämpningen. Den sammantagna omfattningen skulle bli i paritet med de krisåtgärder som genomförs i Tyskland och Danmark. Men detta är ändå bara det första steget, mer kommer att behövas.

Effekter på offentliga finanser av räddningspaketet

Det räddningspaket som vi här föreslår beräknas cirka 200 miljarder kronor, **vilket motsvarar 4 procent av BNP**. Det är i den storleksordningen som ett finanspolitiskt stimulanspaket bör ligga på för att de ekonomiska skadeverkningarna av krisen ska bli så små som möjligt. I den här krisen är det tydligt att medlen bör kanaliseras via företagen så att så många jobb som möjligt kan räddas. På så sätt minimeras skadeverkningarna på ekonomin.

Att inte agera i det här läget skulle i längden vara mer kostsamt för staten när konkurser och massarbetslöshet slår undan samtliga betydelsefulla skattebaser.

	Miljarder kronor
Räddningsersättning vid omsättningsfall	100
Förstärkning av systemet för korttidspermittering	14
Borttagen arbetsgivaravgift och egenavgift i tre månader (tak 3 mkr per företag)	70
Statlig bankgaranti, anståndsrenta 1,25%	10
Minsta företagen	5
Summa:	199

Konjunkturkris i pandemins spår

Coronakrisen är global och läget är mycket allvarligt. Allt fler bedömare tror att världen är på väg in i en recession, några till och med en depression. Företag tvingas slå igen och massarbetslöshet hotar.

Sverige är ett litet omvärldsberoende land. När världen nu står inför sämre tider dras vi ner i fallet. Vi kan minimera skadeverkningarna och rusta oss för en tid bortom coronaviruset. Konjunkturen faller, kanske brantare och snabbare än någon gång tidigare. Fallet kommer att fortsätta och riskerar att förvärras till en situation med massarbetslöshet och kraftiga fallande tillväxt. Ovissheten om den globala nedstängningen av världens ekonomier gör att vi kommer att se mycket allvarliga och långvariga konsekvenser för människor och företag.

Utvecklingen förvärras så snabbt och så brett att färsk konjunkturbedömningar blir obsoleta inom bara några dagar. Regeringen gjorde en prognosuppdatering till följd av coronaviruset så sent som den 4 mars. Då reviderade man ner årets svenska BNP-tillväxt med 0,3 procentenheter – en siffra som idag ter sig låg. OECD gjorde den 2 mars liknande bedömning för världsekonomin med en

nedrevidering på 0,5 procentenheter för global tillväxt till följd av coroneffekter. Båda dessa siffror är bara några veckor gamla och dessa bedömningar kunde inte ta med i beräkningarna de samhällsekonomiska effekter som den fullskaliga pandemin nu har börjat orsaka. OECD gjorde ett worst case scenario med fullskalig pandemi och halverad global tillväxt för 2020. Scenarier som betraktades som worst case för någon vecka sedan skulle många idag använda för att beskriva önskescenarion. Det handlar inte längre om traditionell konjunkturbedömning eftersom ekonomer inte kan överblicka de epidemiologiska förloppen vi har framför oss. Inte heller går det att förutse de politiska svaren i den globala ekonomin.

Några siffror på konjunkturbedömningar har dock cirkulerat de senaste dagarna. Den 13 mars gjorde EU-kommissionen bedömningen att tillväxten i EU skulle bli -1 procent för 2020. Den 19 mars kommenterade Oxford Economics tyska konfidensindikatorer med att euroområdets BNP väntas sjunka med ca -2 procent i år. SEB publicerade några scenarier den 20 mars om tillväxt i delar av den globala ekonomin. Enligt SEB bedöms OECD-områdets tillväxt bli -2,6 procent 2020. Sedan rekylar området tillbaka 2021 med en tillväxt på 3,6 procent 2021. För Sverige sätter SEB motsvarande tillväxtprognoser till -2,7 procent för 2020 och 3,4 procent för 2021. Den globala tillväxten bedöms alltså vara positiv 2020 på 0,5 procent. SEB bedömer också att uppgången i arbetslöshet i den amerikanska ekonomin blir större än under finanskrisen. Uppgången i amerikansk arbetslöshet bedömer banken stanna på 5,5 procentenheter jämfört med botten innan coronakrisen. Den relativt måttliga uppgången (givet stilleståndet i ekonomin) grundar sig på att SEB tror att USA kommer genomföra nya och kraftiga insatser från federalt håll. Den 25 mars redovisade Ifo-Institutet i Tyskland beräkningar som indikerar att tysk ekonomi kan krympa med så mycket som mellan 7,2 procent och 20,6 procent på årsbasis beroende på hur långvariga stillestånd näringslivet drabbas av.

Tabell 1 Urval av prognoser och bedömda effekter av coronakrisen vid olika tidpunkter

	Publiceringsdatum	Effekter på tillväxt (procentenheter) resp. prognoser (procent) 2020
OECD	02-mar	-0,5 procentenheter på global tillväxt
Regeringen	04-mar	-0,3 procentenheter på svenskt tillväxt
EU-kommissionen	13-mar	tillväxtprognos på EU -1 %
Oxford Economics	19-mar	tillväxtprognos på euroområdet -2 %
SEB	20-mar	tillväxtscenario Sverige -2,7 %, OECD-området -2,6 %, globalt 0,5 %

Sedan spridningen av virusets samhällsekonomiska effekter blivit alltmer kännbara har bedömningar av effekter på tillväxt och arbetslöshet florerat i debatten, bl.a. de ovan redovisade. Givet den stora osäkerheten som idag råder blir prognoser om framtida tillväxt mer osäkra än någonsin. Eftersom det har gått så snabbt finns ganska få data att gå på. En del indikatorer på fallet har dock kommit in. Exempelvis föll den tyska IFO-indikatorn mot finanskrisnivåer, vilket indikerar en negativ tillväxt på flera procent för 2020.

Diagram 1 Korrelationer IFO och tysk tillväxt

Enkät svar från företagen tyder på akut läge

Det mycket svaga företagsförtroendet i IFO-indikatorn pekar på mycket svag tillväxt framöver.

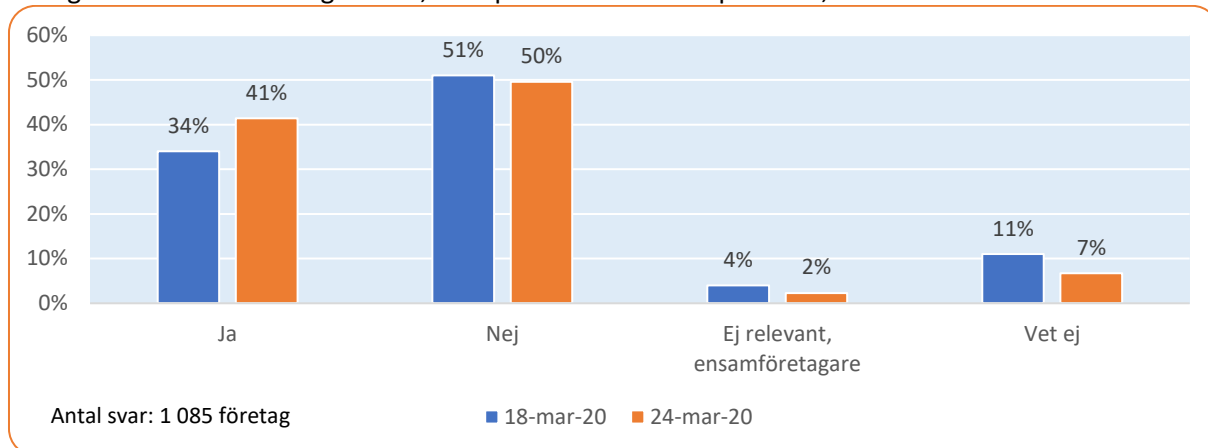
Liknande signaler skickar svenska företag ut. I enkät svar från Svenskt Näringslivs medlemsföretag är det tydligt att allt fler företag påverkas, problemen växer och läget har snabbt blivit akut.

Det rör sig om kraftiga störningar till produktion och försäljning. Efterfrågan har helt uteblivit i vissa branscher. Hela 97 procent av företagen inom hotell och restaurang har upplevt att försäljningen har påverkats. Det rör sig om annars välmående företag och branscher som nu ser försäljningen sjunka till noll. Den månadsvisa tillväxten för vissa företag och branscher är närmare -100 procent.

Följden av den många gånger obefintliga omsättningen blir problem att betala hyror, löner och andra kostnader, s.k. likviditetsproblem. Mer än hälften av företagen upplever redan detta. Problemen är störst i små företag och läget är akut främst inom hotell och restaurang. Åtgärder har satts men osäkerheten kring hur långt de räcker är extremt stor.

Många företag kommer att gå i konkurs och arbetslösheten öka. Vi har redan sett en ökning av varsel och utvecklingen förvärras. Vart tredje företag har eller kommer att varsla. I vissa branscher som är särskilt drabbade av likviditetsproblem är det så pass många som tre av fyra företag som svarar att de kommer att varsla. Då många småföretag består av ensamföretagare finns bland dessa inte möjlighet att varsla. Dessa företag inte möta en fallande efterfrågan med korttidspermitteringar och liknande åtgärder. Ensamföretagare har också många gånger bristfällig tillgång till A-kassa mm, vilket gör deras ekonomiska situation mycket sårbar när de drabbas av arbetslöshet.

Diagram 2 Har ert företag varslat, eller planerar att varsla personal, inom den närmsta framtiden?

Källa: Svenskt Näringslivs Företagarpanel 23–24 mars 2020

En snabbt ökande arbetslöshet gör att människor minskar sin konsumtion vilket bidrar till fallande tillväxt. Den akuta frågan nu är hur länge företag, speciellt i vissa särskilt drabbade branscher, klarar sig. Utifrån en uppfattning om det kan man dra slutsatser om hur många arbetstagare som är i riskzonen att bli av med sitt jobb. Tyvärr eftersläpar både varsel- och konkursstatistik. Trots detta syns det redan ökade varsel i varselstatistiken.

Hur många företag och arbetstagare är i riskzonen för nedstängning och arbetslöshet?

I det snabbt föränderliga ekonomiska läget för Sveriges företag är det i dagsläget svårt att göra några breda analyser med hjälp av de befintliga statistikällor som prognosbedömare vanligen använder sig av. För att på annat sätt ge en bild av hur akut läget är har Svenskt Näringsliv tagit fram en känslighetsanalys av hur lång uthållighet företagen i olika branscher har.

Stillestånd kostar pengar för bolag och verksamheter. Hur länge företag i olika branscher kan bära sina kostnader om rörelseintäkterna uteblir illustreras i tabellen nedan. Genom att dela upp kostnaderna i personalkostnader (som kan halveras med den nya permitteringslösningen), insats- och handelsvarukostnader (som kan undvikas vid en nedstängning) och övriga rörelsekostnader går det att räkna ut vad ett fullständigt intäktsbortfall approximativt kostar per månad i ett antal branscher.

Tabell 2 Bokslutsdata i miljoner kronor

	Rörelse- intäkter	Personal- kostnader	Råvaru- och handelskostnader	Övriga rörelse- kostnader	Rörelse- resultat	Resultat- försämring vid stillestånd/mån
Samtliga branscher	8 810 470	-1 693 362	-4 216 696	-2 292 162	608 250	312 258
Jord- och skogsbruk	169 423	-16 774	-63 770	-64 073	24 806	8 106
Industri	1 966 082	-341 836	-1 013 917	-466 482	143 847	65 104
Bygg	777 642	-181 953	-454 836	-96 059	44 794	19 319
Handel	2 711 407	-293 348	-1 952 952	-369 739	95 368	50 982
Transport	493 757	-113 404	-48 846	-312 919	18 588	32 351
Hotell- och restaurang	162 658	-54 973	-43 795	-53 350	10 540	7 615
Information m.m.	603 081	-158 361	-207 025	-214 917	22 778	26 406
Juridik, ekonomi m.m.	514 545	-180 887	-128 275	-156 215	49 168	24 652
Uthyrning, resor m.m.	302 920	-111 942	-47 734	-121 413	21 831	16 601
Utbildning	66 888	-34 962	-7 685	-19 676	4 565	3 477
Vård	160 014	-93 981	-18 216	-32 746	15 071	7 901
Kultur och service	139 535	-31 257	-24 077	-67 114	17 087	8 319

Källa: Egna beräkningar utifrån SCB:s bokslutsdata

Av tabellen framgår att näringslivet totalt skulle förlora cirka 300 miljarder kronor på att stänga ned verksamheterna i en månad.

När man med samma beräkningsmetoder tittar på hur många anställda som berörs av nedstängningarna i branscherna hotell och restaurang, transport respektive industrin. Bara i dessa tre branscher kommer cirka 400 000 anställda arbeta i företag som skulle uppvisa negativa helårsresultat vid en månads nedstängning av verksamheten även om hälften av personalkostnaderna ersätts. Vid två månaders stängning handlar det om 600 000 personer.

Arbetslösheten riskerar därför att öka lavinartat om inte ytterligare åtgärder vidtas som möjliggör för fler företag att klara de kommande månaderna. Arbetskraften består av ca 5 miljoner människor. Om inget mer görs och företagen inte använder sig av lån och uppskov med skattebetalningarna i den utsträckning som Riksbanken och regeringen önskar riskerar arbetslösheten att fördubblas eller mer därtill från de nivåer som rådde innan krisens utbrott.

Hur det slutligen kommer att gå för svensk ekonomi påverkas till hög grad av de politiska beslut som kommer att fattas framöver, både från penningpolitiskt och finanspolitiskt håll. För den framtida konjunkturutvecklingen har både beslut i Sverige men framför allt i omvärlden stor betydelse för hur man ska kunna mildra effekterna av coronakrisen. En styrka för Sverige är att det har bedrivits en ansvarsfull finanspolitik som har gjort att statsskulden idag är mycket låg i ett internationellt perspektiv. Sverige har därför stora möjligheter att använda sina finanspolitiska muskler jämfört med många andra länder.

De prognoser och scenarier som kommer att tecknas för svensk och global ekonomi är till hög grad beroende av hur stora och hur välriktade stimulanserna och krispaketerna kommer att bli. På kort sikt måste fokus vara på företagssektorn så att inte tidigare livskraftiga företag och branscher går under. På några kvartals sikt, när väl pandemin är under kontroll, beror djupet i konjunkturfallet på hur företag och organisationer har förmått överleva och förbli livskraftiga när väl de ekonomiska hjulen börjar snurra igen. Många kommer hamna i arbetslöshet, hushållen kommer att begränsa sin konsumtion och tillväxten följaktligen minska. Det är därför nödvändigt att företag kan ges möjlighet att behålla merparten av sin personal. Annars riskerar lågkonjunkturen att bli mycket djup och långvarig.

Behov av regelrätt hjälp till företag

Den ekonomiska krisen i spåren av Corona slår nu hårt mot hela näringslivet. Hårdast drabbat i första vågen var branscher där människor träffas fysiskt eller reser. Typiskt sett i besöks-, turism-, restaurang- och resenäringar. I dessa branscher har efterfrågan dykt snabbt och bedömningen är därför att rena likviditetsstöd i form av lån och lånegarantier inte är tillräckliga. Även om företagen tillåts låna kommer en stor del aldrig att kunna betala tillbaka lånen om nedstängningen av samhället fortgår.

En hjälp är den nya möjligheten att permittera personal där staten står för över 50 procent av personalkostnaderna. Men särskilt de mindre företagen kommer ändå ha mycket svårt att överbrygga den ekonomiska skada som flera månaders uteblivna intäkter skapar.

Regelrätta företagsstöd genomförs eller planeras i andra länder, t.ex. Tyskland och Danmark. Målet bör vara att Sverige utnyttjar de statsfinansiella möjligheter vi har till att införa system som är minst lika omfattande som vad andra länder gör. Målet bör också vara att våra åtgärder är effektivt konstruerade. Snabbhet och enkelhet i införande är en förutsättning för att åtgärderna ska få genomslag.

Storlek på finanspolitiska stimulanser i Sverige och några andra länder

När olika krisåtgärder presenteras är det viktigt att hålla isär vad som är av typen garantier eller lån å ena sidan och vad som å andra sidan är regelrätta finanspolitiska stimulansåtgärder. Det är det sistnämnda som bör sättas i relation till BNP för att säkerställa att vi får en tillräckligt stor direktinjektion av pengar i ekonomin.

Sverige

Sverige har hittills primärt beslutat om åtgärder för att stärka likviditeten i företagen genom olika typer av anstånd med skatter och lån, samt pengar från Riksbanken till bankerna. Den enskilt största stimulansåtgärden från regeringen är korttidspermitteringarna. Stimulansen storlek beror dock helt på hur mycket de kommer att användas. Staten tar också kostnaden för arbetsgivares sjuklönekostnader vid sjukskrivningar tillfälligt och mer resurser har anslagits till kultur och idrott.

För svensk del uppgår finanspolitiska stimulanser till mellan 0,2 och 0,3 procent av BNP, men om korttidsjobben används i stor utsträckning är vår bedömning att nuvarande beslutade åtgärder kan komma att ge en stimulans effekt på drygt en halv procent av BNP.

Omvärlden

Det material vi får in om finanspolitiska stimulanser i andra länder förändras löpande i takt med att nya krisåtgärder tas fram. Lägesbilden vi har är att stimulanserna hittills hamnar på mellan 2–3 procent i länder som Spanien, Portugal och USA¹. Nya Zeeland ligger hittills på 4 procent. Tyskland och Danmark förväntas få en finanspolitisk stimulans på i storleksordningen 5 procent av BNP.

Vägval för räddningspaket till företag och jobb

I det här läget finns det en avvägning mellan å ena sidan behovet att skapa ett träffsäkert system och andra sidan behovet att nå snabb lindring för ekonomin i ett akut läge.

¹ Uppdatering 25/3: Vita huset och kongressen har enats om massiva finanspolitiska stimulanser uppgående till 2000 miljarder dollar motsvarande ca 20 000 miljarder kronor.

I ena vågskålen finns modellen avbrottsförsäkring, som existerar på marknaden idag. Företag som råkar ut för exempelvis en brand kan i en sådan försäkring få täckning för uteblivna försäljningsintäkter. I nuläget kan staten ses som försäkringsbolag som täcker upp för en skada som företagen inte har kunnat förutse och som delvis även är direkt beroende av statens handlande.

Det skulle vara eftersträvänsvärt att konstruera ett system som bygger på samma princip som en avbrottsförsäkring, men det kan vara administrativt och tidsmässigt besvärligt. Det skulle kunna innebära en massiv mängd individuella utredningar och utbetalningarna skulle i praktiken komma att ske långt, t.o.m. år, efter att krisen är slut.

I den andra vågskålen finns modellen med helikopterpengar. Statliga medel förs ut i ekonomin skönmässigt utan större hänsyn till det enskilda företags särskilda situation. Det blir snabbt, men inte lika effektivt som mer träffsäkra system. Pengarna fördelas mer ofokuserat och risken är att de mest drabbade ändå får för litet.

Efter att ha prövat olika vägar som kan fungera i en svensk kontext har vi fastnat för detta paket. En avvägning mellan snabbhet och träffsäkerhet. Paketet ska ses som en komplettering till tidigare krisåtgärder som har fokuserat på likviditet och lån.

Huvudförslagen är inte selektiva och behöver därför inte anmälas hos Kommissionen för statsstödsprövning. Det kreditgarantisystem vi föreslår behöver statsstödsprövning, men liknande system finns i flera andra europeiska länder.

Räddningspaketet

För att lösa problemen kompletteras tidigare krisåtgärder med nya åtgärder både på utgiftssidan och på skattesidan. Fördelen med skatteförändringar är att de går snabbare att genomföra, medan stödsystem för företag kan bli mer träffsäkert.

Den förväntade tidsprofilen är att borttagande av arbetsgivaravgiften går snabbt och är okomplicerat. Stödsystem kräver administrativa rutiner hos Tillväxtverket, vilket kan innebära en viss tidsförskjutning innan medel kan levereras ut till företagen. Men även det förslaget har konstruerats enkelt för att få en så snabb process som möjligt.

Räddningsersättning vid omsättningsfall

Redan genomförda reformer som korttidsjobben kommer att visa sig vara otillräckliga för många företag. Vid betydande omsättningsfall blir det i många fall ohållbart att fortsätta att betala fasta kostnader som exempelvis hyror. Därför föreslås en tillfällig räddningsersättning för företag som får ett stort efterfrågebortfall under Coronakrisen. Stödformen administreras av Tillväxtverket.

Företag som drabbats av betydande omsättningstapp får ersättning för vissa fasta utgifter (hyra etc.) Ersättning kan ges till alla företag som har fått en omsättningsminskning på minst 40 procent. Ersättningen kan uppgå till högst 90 miljoner svenska kronor per verksamhet under kompensationsperioden. Ersättningen riktar sig till fasta utgifter och uppgår till mellan 25 och 80 procent av dessa. Fast kostnad är hyra, kontrakt som löper av typ leasing och räntor. Personalkostnader ingår alltså inte i denna stödform.

Kompensationen täcker upp till tre månader under perioden mars-maj och betalas ut så snart som möjligt efter ansökan.

Kompensationen sker enligt nedanstående trappa:

Omsättningsnedgång	Kompensationsgrad
40–60 %	25 %
60–80 %	50 %
80–100 %	80 %

Den beräknade intäktsnedgången mäts mot föregående räkenskapsårs genomsnittliga månadsintäkter. Ansökan behöver undertecknas av företagets revisor för att möjliggöra ett automatiskt utbetalningsförfarande. Små företag som saknar revisor kan antingen anlita en revisor för den begränsade tjänsten bidragsansökan eller använda metoden att skicka in relevant underlag i form av hyresavier etc. (något längre handläggningstid). Stickprovskontroller kommer att genomföras och om omsättningsminskningen inte är tillräckligt stor kan företaget bli återbetalningsskyldigt.

Ersättningssystemet behöver inte skickas till Kommissionen för statsstödsprövning eftersom det inte är selektivt. Företag i alla branscher kan söka stödet om de uppfyller kriteriet på omsättningsminskning. Danmark inför motsvarande system. Beräknad statsfinansiell kostnad är 100 miljarder kronor, motsvarande 2,0 procent av BNP 2019.

Företag bör kunna lämna in sina första ansökningar i början av april och få sin utbetalning inom en vecka.

Förstärkning av systemet för korttidspermittering

Det är positivt att ett nytt system för korttidspermittering har kommit till stånd och tidigarelags. Tillsammans med våra fackliga motparter har avtal träffats i snabb takt. Behovet av att minska sysselsättningsgraden för att behålla personal är under rådande omständigheter dock ett faktum i ett stort antal företag. Därför bör regeringen skyndsamt:

- Möjliggöra minskning av sysselsättning ned till 0 procent,
- Se till att företagets andel av den totala lönekostnaden minskar i samma grad som minskningen av arbetstiden

En bedömning av antalet personer som kommer att omfattas av korttidsarbeten är i detta läge svår att göra, men det är inte osannolikt att vi står inför en mångdubbling av regeringens bedömning (som förefaller vara cirka 20 000 personer). Vår bedömning utifrån vår syn på det ekonomiska läget är att upp emot 200 000 personer kan komma att omfattas av korttidsarbete under 2020. En så kraftig volymökning skulle i sig medföra tiodubblade kostnader för staten för korttidsarbete till 24 mdr kronor med befintliga regler.

Om arbetsgivarens personalkostnad görs proportionell mot den nya arbetstiden, kommer kostnaden för staten att öka med ytterligare 4 mdr kronor och därmed uppgå till 28 mdr kronor (för beräkningsantaganden se not under tabell 5).

Om korttidsreglerna dessutom förändras så att permitteringar ner till 0% av ordinarie arbetstid möjliggörs, samtidigt som individens ersättning inte sänks, ökar kostnaderna för staten ytterligare. Vid scenariot med 200 000 i korttidsarbete skulle våra förslag till regelförändringar innebära ökade kostnader med 14 mdr kronor ($14=38-24$ mdr, se tabell 5 och not).

Tabell 5. Statens kostnader för korttidsarbete vid 200 000 personer, mdr

	(1) Dagens regler	(2) Full proportionalitet	(3) Möjliggör 0 % arbetstid
Kostnad	24	28	38

Not: I kolumn 1 och 2 antas att den genomsnittliga arbetstidsminskningen är 60 % (nivå 3), i kolumn 3 antas att den genomsnittliga arbetstidsminskningen är 80%. Snittlönen i beräkningen är 32 700 kr/månad (överensstämmer med regeringens beräkning), genomsnittlig tid i korttidsarbete antas vara sex månader.

Tillfälligt slopade arbetsgivaravgifter och egenavgifter för alla företag

För att snabbt kunna få bort personalkostnader från alla företag i näringslivet bör arbetsgivaravgifterna slopas tillfälligt. En sådan lättnad av kostnaden för företagets arbetskraft skulle ge alla arbetsgivare incitament att ha kvar sin personal genom att marginalkostnaden för arbetskraften sänks påtagligt.

Skattesänkningen skulle ge en mycket snabb effekt i ekonomin när den väl är beslutad av Riksdagen, och kräver inget extra arbete från företagets sida. En proposition med förslag till skattesänkning kan tas fram av regeringen på några få dagar och sedan behandlas av Riksdagen under några dagar.

Ett tak bör sättas för hur stor samlad skattesänkning som ett enskilt företag kan få genom denna åtgärd. Taket håller nere kostnaden samtidigt som lättnaden blir mest betydelsefull för de små företagen. Sannolikt har små företag skalnackdelar och risker som många stora företag inte har. Många små företag är också verksamma i branscher som har drabbats mycket hårt av minskad omsättning sedan krisen startade.

Vi bedömer att tidsperioden bör begränsas till ett fåtal månader för att ta ner personalkostnaderna under denna akuta fas. Februari bör sättas som startmånad för lättnaden, dels för att inbetalningarna var större än i mars, dels för att företagen då snabbt kan få tillbaka skatterna för februari, som redan är inbetalade. Om konjunkturedgången avtar relativt snart ger skattelättnaden företagen bättre förutsättningar för att komma på fötter igen. Om nedgången blir mer utdragen motverkar skattelättnaden att företag slås ut och att försörjningskedjor kollapsar.

Redan inbetalda arbetsgivaravgifter för lättnadsperioden bör krediteras företagets skattekonto omgående. Under resterande månader betalas ingen arbetsgivaravgift, vilket ger företagen en löpande lägre kostnad för sin personal. För de företag som får anstånd med sina skattebetalningar innebär förslaget en permanent lättnad då en fordran från staten tas bort.

Matrisen nedan visar den offentligfinansiella kostnaden för olika sätt att slopa arbetsgivaravgifterna och egenavgifterna för alla företag. Skillnaden mellan metoderna är valen av tak och tidsperiod. Spannet är stort, mellan 45 och 92 miljarder kronor. En utgångspunkt är att skattelättnaden bör uppgå till mellan 1 och 2 procent av BNP för att få en tillräckligt stor stimulansseffekt.

Tabell 6. Policymatris arbetsgivaravgifter och egenavgifter

Policymatris			
Tak (miljoner kr/företag)	Månader	Kostnad (mdr)	Antal anställda som ger att taket nås när tidsperioden tar slut
1	2	45	54
1	3	65	36
1	4	85	27
2	2	47	108
2	3	69	72
2	4	91	54
3	3	70	108
3	4	92	81

Kolumn fyra visar vilken storlek på företag som varken slår i taket eller hamnar under taket, utan fullt ut kan utnyttja hela kostnadssänkningen under hela den tid som reformen finns. 99 procent av alla företag har mindre än 50 anställda i Sverige. Även ett lågt tak innebär att en mycket stor majoritet av alla företag inte slår i taket. Ett allt för lågt tak medför dock att lättnaden kan bli obetydlig för de medelstora företagen.

Inte ens det taket på 2 miljoner kronor medför att företag med 100 anställda slår i taket. Detta talar för ett lågt tak och därmed en högre träffsäkerhet mot små och medelstora företag.

Valet av tidsperioden har stor påverkan på kostnaden och här behöver en avvägning göras mellan å ena sidan att lättnaden ska bli tillräckligt stor för att påverka företagets beslut, å den andra sidan den offentliga kostnaden.

Förslaget

Sammantaget framstår en slopad arbetsgivaravgift under **tre månader** som nödvändigt för att motverka de ekonomiska effekterna av krisen. Ett **tak på tre miljoner** kronor skulle ge alla små och medelstora företag en betydande kostnadslättnad. Den offentligfinansiella kostnaden för detta alternativ uppgår till **70 miljarder** kronor, motsvarande **1,37 procent** av BNP (2019). Notera att beräkningarna bygger på 2019 års data, och att ingen justering har gjorts för lägre BNP och sysselsättning 2020. Den veklga kostnaden överskattas därför sannolikt.

Om 200 000 personer skulle omfattas av korttidsjobb 2020 och förslaget om tillfälligt slopad arbetsgivaravgift genomförs, så påverkas kostnaden för skattesänkningen. Vid korttidsarbete betalar arbetsgivare in mindre arbetsgivaravgifter. Det blir därför mindre kostsamt för staten att gå vidare och sätta ned dem till noll, jämfört med ett läge utan korttidsarbete. Denna interaktionseffekt är inte oväsentlig. 200 000 personer i korttidsarbete skulle innebära att kostnaden för att slopa arbetsgivaravgiften under tre månader minskar med **3,7 miljarder** kronor. Skattesänkningen belastar i det scenariot de offentliga finanserna med 66,3 miljarder.

Den generella skattesänkningen till alla företag ska även ges till företag som har korttidspermitterad personal. Alla företag får tack vare skattelättnaden en kostnadsminskning på 24 procent oavsett anställningsformer och företagsformer (upp till taket). För de företag som också använder sig av korttidsarbete blir kostnadsminskningen 64 procent av den ursprungliga personalkostnaden med nuvarande regler.

Effekter för enskilda företag

Tabell 7 visar hur fem typföretag påverkas av skattelättnaden. Beräkningarna bygger på en genomsnittslön på 29 265 kronor. Utöver löner betalar företag också in arbetsgivaravgifter på 31,42 procent, av lönerna vilket ger en total personalkostnad på 38 455 kr per anställd och månad med dagens regler.

Kostnadsminskningarna redovisas per månad samt för tre månader. Då arbetsgivaravgiften är proportionell mot lönesumman i respektive företag blir den procentuella kostnadsminskningen lika stor för alla företag oavsett storlek, under förutsättning att företaget inte har slagit i taket. Kostnaderna för personalen minskar med en fjärdedel om arbetsgivaravgiften slopas, då skatten motsvarar 24 procent av hela personalkostnaden (lön plus arbetsgivaravgift), upp till taket.

Tabell 7. Slopade arbetsgivaravgifter och egenavgifter –effekter för företag

Slopade arbetsgivaravgifter och egenavgifter i tre månader						
Tak (miljoner kr):	Anställda	Kostnadsminskning/mån	Kostnadsminskning 3 månader	Procentuell minskning	Slår i taket i månad	
3	1	9 194 kr	27 581 kr	24%		326
3	3	27 581 kr	82 744 kr	24%		109
3	20	183 875 kr	551 624 kr	24%		16
3	100	919 373 kr	2 758 120 kr	24%		3
3	500	3 000 000 kr	3 000 000 kr	5%		1

Likviditet ut till företagen: räntan på anstånd och statliga kreditgarantier

De insatser som föreslås i denna promemoria måste åtföljas av åtgärder för att stärka företagens likviditet. Redan idag har många företag svårt att betala sina löpande räkningar och även om företagen kommer få ersättning för fasta kostnader, sänkta arbetsgivaravgifter och utökade permitteringsmöjligheter kommer företagen behöva ett snabbt kapitaltillskott för att undvika onödiga konkurser.

Flera åtgärder har redan gjorts med syfte att stärka företagens likviditet. Riksbanken har meddelat att den kommer låna ut upp till 500 miljarder kronor via bankerna. Vidare har företagen getts möjlighet att skjuta upp sina skattebetalningar i ett år vilket skapar ett betydande likviditetstillskott.

Trots det har inte likviditeten nått ut i företagen. Det finns två orsaker till det. Företagarna själva har varit tveksamma till att öka sin belåning eftersom de inte sett några realistiska möjligheter att klara sig ur dagen kris. De räntor som erbjuds av bankerna respektive på skattekontot upplevs också som allt för höga för att vara attraktiva i dagens utsatta läge. De viktigaste likviditetsstärkande åtgärderna just nu är därför:

- Skattebetalningarna som ska göras i april skjuts upp till maj
- Korrigera räntenivån på skattekrediter till maximalt 1,25 procent
- Införande av en statlig kreditgaranti för företag med en omsättningsminskning på minst 20 procent.

Generellt uppskov med skattebetalningarna den 14 april

Den 14 april ska moms, arbetsgivaravgifter och preliminärskatt för mars betalas till skatteverket. Det anstånd med skatterna som regeringen tidigare aviserat ska beslutas i Riksdagen den 7 april. Det finns en uppenbar risk att det inte är möjligt att administrera alla de ansökningar om uppskov som

kan förväntas komma under enbart en vecka. Det är därför nödvändigt att företagen ges ett generellt uppskov med skattebetalningarna för mars till den 14 maj.

Korrigera räntenivån på skattekrediter till maximalt 1,25 procent

Räntan på skattekrediten har satts till 6,6 procent.² Den höga räntenivån kommer avhålla många företag med små marginaler från att använda skattekrediten. För att rädda så många livskraftiga verksamheter som möjligt behöver räntan maximalt uppgå till 1,25 procent. En skattekredit med rimliga villkor kommer att vara den viktigaste likviditetsstärkande åtgärden för alla de småföretag som idag saknar både säkerheter i form av fastigheter och upparbetade bankkontakter.

Statlig kreditgaranti som motsvarar 80 procent av lånebeloppet

För de företag som behöver ytterligare finansiering än vad som kan fås genom skattekontot behöver en statlig kreditgaranti införas. De 500 miljarder som Riksbanken avsatt för utlåning riskerar att inte komma företagen till del. Från bankernas sida är problemet att de måste säkerställa att företagen har en långsiktig återbetalningsförmåga. Detta är idag i praktiken nästan omöjligt eftersom ingen med säkerhet kan säga när vi kommer återgå till en normal situation. Överlevnadsförmågan för företagen kommer vara helt olika beroende på om verksamheterna ska vara nedstängda i två veckor eller sex månader. Om företagen har säkerheter i form av stora fastighetstillgångar kan bankerna säkerställa betalningsförmågan, men de flesta företag saknar belåningsbara tillgångar. Till exempel har bara 14 procent av Sveriges aktiebolag fastighetstillgångar som överstiger 100 000 kronor. Med en statlig kreditgaranti på 80 procent av lånebeloppet kommer bankerna att kunna låna ut betydligt större belopp till Sveriges småföretag.

Genom att bankerna ändå tar en viss risk kommer de rikta sin utlåning till företag som bedöms vara långsiktigt bärkraftiga. I Danmark har införts en statlig garanti som faller ut om företaget har tappat minst 30% av sina rörelseintäkter. Garantin är maximerad till 70 %.

Inledningsvis bör garantin ges till företag som kan påvisa ett omsättningstapp på minst 20 procent. Det är svårt att bedöma omfattningen av garantin. Riksbankens beslutade ram om 500 mdr i likviditet till banksektorn talar dock för att garantiramen inledningsvis bör uppgå till ca 100 mdr. Om de övriga stöden för näringslivet snabbt kommer på plats och garantierna enbart ges till långsiktigt bärkraftiga företag bör den statsfinansiella kostnaden för garantierna vara begränsad. Vi menar att den totala kostnaden sannolikt inte kommer att överstiga 10 miljarder kronor (inklusive kostnaden för lägre ränta på anstånd med skatter).

Riksdagen har redan fattat beslut att Regeringen får rätt att under 2020 utfärda kreditgarantier på högst 5 miljarder kronor för lån till flygföretag. Samma systematik och regelverk bör kunna användas även i detta fall.

Kreditgarantierna måste anmälas och godkännas av EU-kommissionen innan de kan utfärdas.

Ytterligare åtgärder riktade till de allra minsta företagen

Det finns en risk att många av de allra minsta företagen inte fullt ut täcks av de hjälppaket som rullas ut. Den av oss föreslagna räddningsersättningen omfattar visserligen de allra minsta företagen, men är begränsat till fasta kostnader. Den borttagna arbetsgivaravgiften omfattar även de små företagen, men är inte alltid tillräckligt för att hantera bortfallet i omsättning.

² 20/03/24: Siffran avser räntenivån när hänsyn tagits till att anståndsrentan inte är avdragsgill för företag. Motsvarande räntenivån för vårt förslag att sänka räntan motsvarar 1,6 procent.

Den omständigheten att familjeföretag enligt lagens utformning inte kan omfattas av korttidsarbete medför att de därmed inte kan få del av de kostnadslättnader som andra företag genom korttidsarbetessystemet kan få. En sådan särbehandling är varken tillfredsställande eller påkallad. Åtgärder bör vidtas så att dessa företag kan få del av motsvarande likviditetsförbättringar.

Därtill behöver andra åtgärder behövs under alla omständigheter för de enskilda näringsidkarna. Det kan till exempel vara sänkta kostnader i form av riktade skattelättnader. Vi beräknar att det i närtid behöver satsas fem miljarder kronor på ytterligare åtgärder för de allra minsta företagen.